

ژاپن

نتسلی، پاتریشیا ۱۹۵۷ - م.
ژاپن / پاتریشیا دی.نتزلی؛ ترجمه فاطمه شاداب - تهران: ققنوس، ۱۳۸۳.
ISBN 978-964-311-551-7
۱۳۶ ص: مصور.
فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
عنوان اصلی:
۱. ژاپن. الف. شاداب، فاطمه، ۱۳۴۶ - ، مترجم. ب. عنوان.
۹۵۲ DS۸۰۶/ن۲ز۲

۸۳-۳۲۷۲۳م

کتابخانه ملی ایران

ژاپن

پاتریشیادی. نتزلی

ترجمه فاطمه شاداب

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Japan

Patricia D. Netzley

Lucent Books, 2000

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری،

شماره ۱۱۱، تلفن ۴۰ ۸۶ ۴۰ ۶۶

* * *

پاتریشیا دی. نتزلی

ژاپن

ترجمه فاطمه شاداب

چاپ سوم

۸۰۰ نسخه

پاییز ۱۳۹۳

چاپ شمشاد

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۷ - ۵۵۱ - ۳۱۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 311 - 551 - 7

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

فهرست

مقدمه: ملتی متحد.....	۷
۱. تأثیر جغرافیا.....	۱۱
۲. بیگانگان در قالب دشمن و مصلح.....	۳۱
۳. مردمی صنعتی.....	۵۳
۴. رهنگ کهن در دوران معاصر.....	۷۵
۵. حکومتی برای آینده.....	۹۷
نکاتی در باره ژاپن.....	۱۱۷
یادداشت‌ها.....	۱۱۹
گاهشمار.....	۱۲۱
منابعی برای مطالعه بیشتر.....	۱۲۵
منابع مورد مشاوره.....	۱۲۹
نمایه.....	۱۳۱

مقدمه

ملتی متحد

ژاپن که کشوری است متشکل از جزایر متعدد، بسیاری از رسوم قدیمی خود را حفظ کرده و در عین حال از مزایای فناوری امروزی نیز بهره‌مند شده است. برای مثال، بسیاری از مردم ژاپن صاحب تلویزیون، دستگاه‌های صوتی استریو و رایانه هستند، ولی هنوز، گاه به حمام‌های عمومی می‌روند، در مراسم سنتی چای شرکت می‌کنند و به جای ماشین حساب الکترونیکی از چرتکه استفاده می‌کنند. همین آمیختن روش‌های سنتی و امروزی سبب شده است تا کاتو هیدتوشی^۱، جامعه‌شناس ژاپنی، چنین اظهار نظر کند: «ژاپن کشوری است که همزمان حضور هماهنگ پدیده‌های کهنه و نو در آن ممکن شده است. موجودیت و عملکرد ژاپن بر اساس این هماهنگی به وجود آمده است.»^(۱)

مقاومت در برابر تغییر و تحول

چون مردم ژاپن برای شیوه‌های سنتیشان ارزش بسیاری قائلند، هویت ملی قدرتمندی دارند و به شدت در مقابل آثار فرهنگی خارجی مقاومت می‌کنند. در واقع، در طی تاریخ این کشور، در بسیاری از اوقات ژاپنی‌ها بیگانگان را آگاهانه و ستیزه‌جویانه رانده و کسانی را که از باورهای غربی پشتیبانی می‌کرده‌اند، اعدام کرده‌اند. حتی هنگامی که ژاپنی‌ها بعضی از

روش‌های بیگانگان را پذیرفتند - چه به انتخاب چه بالاجبار چنان که بعد از جنگ جهانی دوم رخ داد - این پذیرش سبب نشد تا در نفس هویت ژاپن تغییری پدید آید.

تغییرات فرهنگی هم اگر در ژاپن روی داد، بسیار کند و سطحی بود. مثالی از این تغییرات سطحی را می‌توان در شیوه حذف زمینداری (فتودالیسم) در ژاپن جستجو کرد. طی سده نوزدهم میلادی ژاپن به طور رسمی به وجود روابط ارباب - رعیتی پایان داد. اما احساساتی که با این روابط پیوسته بود - از جمله وفاداری، احترام به قدرت، اندیشه نظارت یک فرد بر زیردستان - به روابط کارفرمایان - کارگران انتقال داده شد. در نتیجه، بقایای فتودالیسم در بنگاه‌ها و شرکت‌های امروزی ژاپن یافت می‌شود.

موفقیت در زمینه فناوری‌های پیشرفته

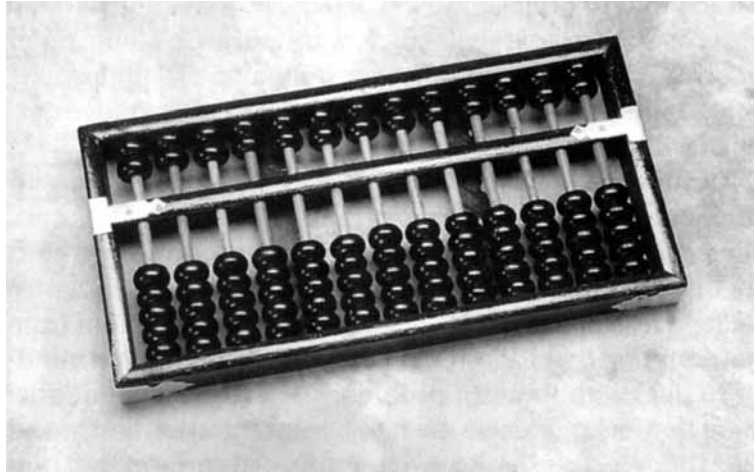
مقاومت در برابر تغییرات فرهنگی مانع از گسترش فناوری‌های نوین و تولید کالاهایی که سایر کشورها نیاز دارند، نشده است. ژاپن در زمینه اقتصاد تمایل زیادی به فراگیری راهکارهای تجارتي و پذیرش آن‌ها دارد بدون این که به ارزش‌های ژاپنی آسیبی برسد. بویه لافایت دو متته^۱، پژوهشگر، که مدت‌ها در ژاپن زندگی کرده و در زمینه روابط ژاپن آگاه است، می‌گوید:

از اواخر دهه ۱۹۴۰ از نزدیک درگیر مسائل ژاپن شدم و می‌توانم تفاوتی (بین ایالات متحده و ژاپن) را که فراتر از تمام ظواهر است و عاملی مؤثر در تبدیل ژاپن از یک جامعه فتودالی منفرد به یک قدرت اقتصادی طی چند دهه است شرح دهم. بلافاصله بعد از بازشدن دروازه‌های ژاپن به روی غرب در سال‌های میانی دهه ۱۸۵۰، ژاپنی‌ها چه با بورسیه‌های دولتی چه به صورت شخصی و مستقل برای آموزش راهی کشورهای غربی شدند تا هر آنچه غرب برای عرضه دارد بیابند و تولید بکنند. این فعالیت تا چند نسل ادامه داشت... و ژاپنی‌ها هنوز هم، مثل همیشه،

1. Boye Lafayette De Mente

چرتکه یک ابزار کهن ژاپنی است که برای جمع و تفریق استفاده می‌شود.

علاقه زیادی به یاد گرفتن همه چیز و هر کاری دارند... . حال آن‌که، اغلب غربی‌ها نه تنها ژاپنی‌ها و ژاپن را نادیده می‌گیرند، علاقه زیادی هم به آموختن ندارند.^(۲)

رهیافتی قدیمی برای مشکلات امروزی

ژاپنی‌ها جامعه آمریکایی را مطالعه کرده‌اند و هرگاه برای پیشرفت کشور خودشان لازم بوده، با ایالات متحده همکاری کرده‌اند. ژاپنی‌ها در عین حال که به عنوان بخشی از جامعه بین‌المللی عملکرد مشخصی دارند، اما هیچ‌گاه اجازه نداده‌اند که اندیشه‌های غربی دیدگاه‌های فرهنگیشان را تغییر دهد. دو منته یادآور می‌شود که این پدیده نتیجه فلسفه کهن ژاپنی به نام کیوسئی^۱ است که آن را به مثابه «زندگی کردن در عین همکاری و هماهنگی با بقیه دنیا»^(۳) شرح داده است.

در جامعه ژاپن به هماهنگی و نیز خویش‌ننداری و انضباط فردی اهمیت زیادی داده می‌شود. توانایی کنترل ذهن و جسم برای هر شخص مهارتی ضروری است و تمایل آمریکایی‌ها به ابراز احساسات یک نقطه ضعف به شمار می‌آید. در نتیجه، رویکرد ژاپنی‌ها به موضوع‌های

1. kyosei

اجتماعی با آنچه در جهان غرب متداول است، تفاوت بسیاری دارد. ژاپنی‌ها برای مواجهه با مشکلات امروزی هم به عاداتِ فکری سنتیشان متوسل می‌شوند. به همین دلیل، علی‌رغم این‌که بسیاری از ژاپنی‌ها بعضی از رفتاری‌های زندگی آمریکایی را پذیرفته‌اند، اما ویژگی‌های ملی آن‌ها طی هزاران سال تغییر نکرده است.

تأثیر جغرافیا

جغرافیای ژاپن تا حد زیادی بر هویت ملی این کشور تأثیر گذاشته است. این کشور از زنجیره‌ای بیش از سه هزار جزیره تشکیل شده است که از شمال شرقی به جنوب غربی امتداد یافته‌اند و از نزدیک‌ترین همسایگانش - کره، چین، روسیه و فیلیپین - به واسطه وجود دریای اُختسک در شمال، دریای ژاپن در غرب و دریای چین شرقی در جنوب جدا می‌شود و در شرق آن اقیانوس آرام گسترده شده است. ژاپن تا قاره آمریکای شمالی بیش از شش هزار کیلومتر فاصله دارد.

نبود مرزهای مشترک زمینی امکان کنترل ورود کالاهای خارجی و افراد بیگانه و اندیشه‌های خارجی را برای ژاپنی‌ها فراهم ساخته است. طبق گفته ریچارد تیمز،^۱ پژوهشگر:

ژاپن از موهبت جدا بودن از سایر کشورها برخوردار است و در نتیجه، از تهاجم‌های مداوم و مکرری که در شکل‌دهی تاریخ همسایگان آسیایی‌اش مؤثر بوده، مصون مانده است. پذیرش روش‌های بیگانه در پدید آمدن فرهنگ ملی نقش مؤثری داشته است، اما این روند معمولاً اختیاری، انتخابی، تدریجی و همچنین آگاهانه بوده است. از حدود قرن چهارم میلادی که ژاپن به صورت یک کشور درآمده است، هم بازدیدکنندگان و هم کالاهای خارجی هیچ‌گاه نتوانسته‌اند بی‌سروصدا از مرزهای کشور عبور کنند بلکه فقط هرچند وقت یک بار و کاملاً مشخص با کشتی وارد شده‌اند.^(۴)

1. Richard Tames

سرزمین کوهستانی

جغرافیای خاص کشور ژاپن سبب شده که مردم ژاپن از یکدیگر جدا باشند. در اغلب جزایر کوه‌های بلندی وجود دارد که زمین‌ها را به قسمت‌های کوچک تقسیم و ساحل شرقی را از کرانه غربی جدا کرده است. این جدایی مردم جزایر مختلف از یکدیگر مثل نبود همسایگان کشور در تشکیل دیدگاه و هویت ملی مؤثر بوده است. چنان‌که پروفیسور ساکاموتو تارو،^۱ که در زمینه تاریخ کهن ژاپن صاحب‌نظر است، می‌گوید: «اقلیم خاص و کوهستانی کشور یکی از دلایلی است که مردم ژاپن دیدگاه مقطعی و خاص برای ایجاد دولت‌های کوچک و منطقه‌ای دارند.»^(۵)

بیش از هفتاد درصد سرزمین ژاپن کوهستانی است. وجود چنین سرزمین‌های ناهمواری به زمینه زمین‌شناختی ژاپن مربوط است. این جزایر در واقع قله‌های رشته‌کوه‌هایی است که از کف اقیانوس فراز آمده‌اند. حرکت این رشته‌کوه‌ها هنوز هم ادامه دارد و به همین دلیل ژاپن در معرض نیروهای کوه‌زا و پیامدهایی مثل زلزله و آتشفشان است. در واقع این کشور بر یکی از بزرگ‌ترین و فعال‌ترین گسل‌های زلزله‌خیز در دنیا واقع است. تقریباً هر روز زلزله‌های کوچک روی می‌دهد و زلزله‌های شدید همواره تهدیدی جدی به شمار می‌رود.

زلزله و آتشفشان

آخرین زلزله شدید در ۱۷ ژانویه ۱۹۹۵ در شهر کوبه،^۲ در حدود پانصد کیلومتری جنوب غربی توکیو روی داد و بیش از پنج هزار نفر کشته به جا گذاشت. البته این شدیدترین زلزله در تاریخ ژاپن نبوده است. بزرگ‌ترین زلزله ژاپن، زلزله کانتو^۳ بود که در اول سپتامبر ۱۹۲۳ روی داد. این زلزله ۱۴۰ هزار نفر را کشت و بیش از هفتاد درصد شهر توکیو را تخریب کرد، زیرا بعد از زلزله آتش‌سوزی وسیعی رخ داد. بقیه زمین لرزه‌ها تسونامی یا

1. Sakamoto Taro

2. Kobe

3. Kanto

فوجی، بلندترین
قله ژاپن است.

امواج کشندی ایجاد می‌کنند که از سطح دریا برمی‌خیزد و جوامع ساحلی را ویران می‌کند.

فوران‌های آتشفشانی نیز مکرراً رخ می‌دهد. در کشور بیش از شصت آتشفشان وجود دارد که در طول تاریخ گهگاه فعال بوده‌اند و یک‌دهم آتشفشان‌های فعال دنیا را تشکیل می‌دهند. در ژاپن ۱۵۰ آتشفشان غیرفعال یا ساختارهای آتشفشانی نیز موجود است. از ۲۴ قله مرتفع ژاپن، هشت قله آتشفشان‌های خاموش هستند.

بلندترین این قله فوجی نام دارد و ارتفاع آن ۴۴۶۰ متر است؛ روزگاری به شدت فعال بود و به طور منظم ابری از دود از بالای آن برمی‌خاست و خاکستر می‌پراکند. بعد از فوران سال ۱۷۰۱ خاموش شد و در حال حاضر از یک منفذ کوچک گهگاه بخاری بلند می‌شود.

طی قرن بیستم چندین آتشفشان جدید از جمله شوآشینزان^۱ در هوکایدو و میوجین - شو^۲ در صخره‌های بیونیسو^۳ در اقیانوس آرام

1. Showashinzan

2. Myojin-sho

3. Beyoneisu

صعود بر قلّه فوجی

هر ساله بیش از دویست هزار نفر برای صعود به کوه فوجی، مرتفع‌ترین کوه ژاپن، طی دو ماه تابستان که رسماً فصل صعود به کوهستان است، تلاش می‌کنند. روزگاری صعود به این کوه یک زیارت مقدس به شمار می‌آمد و هنوز هم کوهنوردان قبل از صعود به کوه به طور سنتی مراسم دعا برای آینده‌ای خوب را به جا می‌آورند. در طی راه کوهنوردان در چندین «ایستگاه» که در کناره کوه واقع شده‌اند، توقف می‌کنند. در هر ایستگاه چندین کلبه وجود دارد که کوهنوردان می‌توانند در آن‌جا غذا، نوشیدنی و کپسول اکسیژن را به بهای زیاد خریداری کنند. بعضی از این کلبه‌ها برای خواب تخت دارند. راه رو به بالا از صخره‌های خرد شده گدازه‌ای پوشیده شده، سطح زمین ناهموار و مسیر صعود مسیری دشوار است و بسیاری از کوهنوردان قبل از رسیدن به ارتفاع ۳۴۶۰ متری از سطح دریا، از صعود کردن منصرف می‌شوند.

تشکیل شده‌اند. اغلب آتشفشان‌های ژاپن؛ چه جدید، چه قدیمی؛ چه فعال، چه غیرفعال؛ دامنه‌های شیب‌داری دارند. در مناطق اطراف معمولاً فرورفتگی‌های متعدد شبیه به آبگیر وجود دارد که آن‌ها را کالدر^۱ می‌نامند که معمولاً به دریاچه تبدیل می‌شوند.

در واقع، اغلب دریاچه‌های ژاپن منشأ آتشفشانی دارند. بقیه دریاچه‌ها در فرورفتگی‌های به جا مانده از زلزله تشکیل شده‌اند یا هنگامی که دماغه شنی دهانه خلیج‌ها را مسدود می‌کنند، تشکیل می‌شوند. بعضی دریاچه‌ها هنگامی که دره‌ها گرفتار طغیان می‌شوند به وجود می‌آیند. اما بدون در نظر گرفتن منشأ تشکیل دریاچه، اغلب آن‌ها کوچک هستند. بزرگ‌ترین دریاچه ژاپن دریاچه بیوا^۲ در جزیره هونشو^۳ ۶۶۵ کیلومتر مربع وسعت دارد. در ژاپن رودخانه‌های کوتاه، خروشان و پرسیب متعددی وجود دارد که در ایجاد ناهمواری‌های زمین، از طریق فرسایش سطح کوه‌ها و ایجاد دره‌های کوچک و دشت‌ها، مؤثرند. رودخانه‌هایی که از مناطق آتشفشانی سرچشمه می‌گیرند، آبشان اسیدی است و برای آبیاری، نوشیدن، پخت و پز یا استحمام قابل استفاده نیست.

1. Caldera

2. Biwa

3. Honshu

آب و هوا

یکی دیگر از عوامل طبیعی که ژاپن را تهدید می‌کند بروز تیفون یا طوفان‌های شدید حاره‌ای است که غالباً در ماه‌های اوت و سپتامبر رخ می‌دهد. تیفون‌ها معمولاً سبب جریان سیلاب‌های شدید، لغزش زمین و آسیب‌های فراوان به علت وزش باد شدید می‌شوند. ماه‌های ژوئن و ژوئیه فصل باران است که تقریباً هر روز باران می‌بارد، گرچه در بقیه طول سال هم به طور پراکنده باران می‌بارد.

در اغلب مناطق در طی سال بیش از صد سانتیمتر باران می‌بارد. البته میزان بارش باران و برف در ژاپن به محل مورد نظر بستگی دارد. برای مثال، در جزیره هونشو که منطقه‌ای کوهستانی است در سال بیش از چهارصد سانتیمتر باران می‌بارد، در حالی که در توکیو میزان بارش باران فقط حدود ۱۳۰ سانتیمتر است. همچنین در طول زمستان در توکیو فقط چند روزی برف می‌بارد، در حالی که در جزیره هوکایدو تعداد روزهایی که برف می‌بارد، حدود ۱۳۰ روز است. معمولاً بارش برف در کناره دریای ژاپن سنگین است. در واقع زمستان این منطقه، از زمستان‌های سخت دنیا به شمار می‌آید.

در زمستان، تفاوت درجه حرارت در کشور بسیار زیاد است، به طوری که میانگین حداکثر دما ده درجه سانتیگراد زیر صفر در شمال و هشت درجه سانتیگراد بالای صفر در جنوب است. این تفاوت درجه حرارت در تابستان هم ادامه می‌یابد. به طوری که میانگین دمای مناطق شمالی بیست درجه سانتیگراد و در جنوب سی درجه سانتیگراد است. دلیل چنین تفاوتی در درجه حرارت به علت طول کشور ژاپن است. این کشور با طولی بیش از دو هزار کیلومتر در امتداد شمالی - جنوبی از منطقه معتدل تا تحت حاره‌ای ادامه یافته است.

تفاوت‌های آب و هوایی بین دو قسمت شرقی و غربی هم حاکم است، ولی علت این تفاوت چیز دیگری است. عرض‌ترین منطقه شمالی پهنایی معادل ۳۲۰ کیلومتر دارد، پس تفاوت‌های وابسته به تغییر نصف‌النهار ناچیز است. اما به دلیل وجود کوه‌های داخلی در کشور،

کرانه‌های ساحلی در معرض وزش بادهای مختلف هستند. به علاوه، ژاپن در منطقه‌ای قرار گرفته است که توده‌های هوایی که از آسیا می‌آیند در لایه‌های بالایی جو با توده‌هایی که از فراز اقیانوس آرام می‌آیند، درمی‌آمیزند. این پدیده می‌تواند به بروز تغییرات ناگهانی آب و هوایی به خصوص در طی فصول بهار و پاییز منجر شود.

پوشش گیاهی و حیات وحش

ژاپن به دلیل بارش فراوان، پوشش گیاهی انبوهی دارد. تقریباً $\frac{2}{3}$ ژاپن پوشیده از جنگل است و در این مناطق تعداد متنوعی از پرندگان و جانوران یافت می‌شود. جزایر شمالی به دلیل داشتن روباه و خرس قهوه‌ای مشهور هستند. در جزایر میانی گراز، آهو، آنتیلوپ، خرس، خز، قرقاول، اردک‌های چینی و خرهای وحشی که آن‌ها را ماکاکو^۱ ژاپنی می‌نامند، وجود دارد، در جزایر جنوبی هم تعداد زیادی مار و خرگوش صحرایی وجود دارد.

درجه حرارت توکیو					درجه حرارت ساپورو						
	F°		C°		تعداد روزهای بارش برف یا باران		F°		C°		تعداد روزهای بارش برف یا باران
	بالا	پایین	بالا	پایین			بالا	پایین	بالا	پایین	
ژانویه	۴۶	۳۰	۸	-۱	۸	ژانویه	۲۸	۱۲	-۲	-۱۱	۲۶
فوریه	۴۸	۳۰	۹	-۱	۸	فوریه	۳۰	۱۲	-۱	-۱۱	۲۳
مارس	۵۴	۳۶	۱۲	۲	۱۳	مارس	۳۶	۰۹	۲	-۷	۲۳
آوریل	۶۳	۴۵	۱۷	۸	۱۴	آوریل	۵۲	۳۲	۱۱	۰	۱۳
مه	۷۰	۵۴	۲۱	۱۲	۱۴	مه	۶۱	۴۱	۱۶	۵	۱۴
ژوئن	۷۵	۶۳	۲۴	۱۷	۱۶	ژوئن	۶۸	۵۰	۲۹	۱۰	۱۳
ژوئیه	۸۲	۷۰	۲۸	۲۱	۱۴	ژوئیه	۷۵	۵۹	۲۴	۱۵	۱۳
اوت	۸۶	۷۲	۳۰	۲۲	۱۳	اوت	۷۹	۶۱	۲۶	۱۶	۱۳
سپتامبر	۷۹	۶۶	۲۶	۱۹	۱۷	سپتامبر	۷۲	۵۲	۲۲	۱۱	۱۷
اکتبر	۶۸	۵۴	۲۰	۱۲	۱۴	اکتبر	۶۱	۳۹	۱۶	۴	۱۷
نوامبر	۶۱	۴۸	۱۶	۶	۱۰	نوامبر	۴۶	۲۸	۸	-۲	۱۹
دسامبر	۵۲	۳۴	۱۱	۱	۷	دسامبر	۳۴	۱۸	۱	-۸	۲۵

روزگاری دریا‌های اطراف ژاپن از حیات وحش غنی بود و حیواناتی از جمله لاک پشت، وال، دولفین و انواع بسیاری از ماهی‌ها و سخت‌پوستان در آب‌های این منطقه یافت می‌شدند. اما صید بیش از حد و آلودگی سبب شده است که تنوع حیات آبریان رو به کاهش گذارد. در نتیجه، ژاپنی‌ها که زمانی فقط در آب‌های ساحلی به ماهیگیری می‌پرداختند، در سال‌های دهه ۱۹۶۰ حوزه صیدشان را گسترش دادند و به اقیانوس آرام و حتی به اقیانوس اطلس رسیدند. هنگامی که کشورهای دیگر مانع نزدیک شدن صیادان ژاپنی به سواحل کشورشان شدند، ژاپن در زمینه ماهیگیری توافقنامه‌هایی را امضا کرد که به آن‌ها اجازه می‌داد کارشان را ادامه دهند. همزمان، در کشور پرورش آبریان از جمله میگو، خرچنگ و صدف گسترش یافت. اگرچه به این ترتیب غذای بیش‌تری تولید می‌شد، هنوز هم برای رفع نیازهای غذایی ژاپن کافی نبود. امروزه ژاپن یکی از بزرگ‌ترین واردکنندگان محصولات دریایی در جهان است که غذاهای دریایی را عمدتاً از ایالات متحده، چین، تایوان و کره وارد می‌کند.

مردمی خودکفا

ژاپن در ابتدای تاریخش داد و ستد با بیگانگان را برای تهیه غذا نمی‌پذیرفت. به همین دلیل، با وجود اندک بودن زمین‌های هموار و نبود خاک غنی، مردمان ژاپن در زمینه کشاورزی روش‌هایی را ابداع کردند که مزارعشان را پر محصول کرد و آن‌ها یاد گرفتند که غذا را حرام نکنند. در روش‌های ساختمان‌سازی حداکثر استفاده از فضای محدود را مدنظر قرار دادند. به علاوه، اتاقی که شب برای خواب استفاده می‌شد، در طی روز برای منظورهای دیگر استفاده می‌شد. جغرافیای کشور ژاپن، مردم این سرزمین را مجبور کرد تا پرکار و قناعت‌پیشه باشند.

مقاومت ژاپن در برابر تداخل بیگانگان به واسطه وجود مرزهای طبیعی کشور – که نه تنها از کوه و دریا بلکه از سواحل ناهموار تشکیل شده است – تسهیل شده بود. هیچ بازرگانی نمی‌توانست بدون آگاهی مقامات محلی وارد کشور شود و ژاپن می‌توانست تقریباً به آسانی از

صنعت صید نهنگ

ژاپن به ممنوعیت‌های رایج بین‌المللی که در مورد شکار نهنگ اعمال شده، معترض است، زیرا این کار از مدت‌ها پیش برای مردم ژاپن بسیار پراهمیت بوده است. در اوایل و اواسط قرن شانزدهم شکار نهنگ یکی از صنایع دریایی عمده در کیوشو به شمار می‌آمد. در ابتدا شکارچیان نهنگ از زوبین استفاده می‌کردند ولی در قرن هفدهم آن‌ها تورهای خاصی برای صید خود ساختند. طی ۱۳۰ سال بعد، آن‌ها ۲۱۷۰۰ نهنگ را صید کردند. نعش نهنگ‌ها را به خشکی می‌آوردند و هیچ قسمتی از آن تلف نمی‌شد؛ استخوان‌های جانور به عنوان کود، دندان‌ها و باله‌ها به عنوان شانه و سنجاق سر استفاده می‌شدند. موهای نهنگ برای بافتن ریسمان، پوست آن برای تهیه چسب و چربی آن برای تولید روغن نهنگ استفاده می‌شد. وترهای عضلانی به عنوان زه‌کمان یا سایر اسلحه‌ها به کار می‌رفت و چربی روده^۱ نیز به عطر تبدیل می‌شد. در حالی که صیادان نهنگ در غرب فقط باله‌ها، چربی روده و بخش‌هایی را که برای تولید روغن لازم بودند، مصرف می‌کردند و حتی گوشت جانور مورد استفاده قرار نمی‌گرفت، گوشت نهنگ یکی از منابع اصلی تأمین پروتئین غذایی برای مردم ژاپن بود. از سال ۱۹۳۰ تا ۱۹۴۰، گوشت نهنگ پانزده درصد گوشت خوراکی ژاپن را تشکیل می‌داد و طی سال‌های پس از جنگ جهانی دوم با کمبود مواد غذایی، این مقدار تا سی درصد افزایش یافت. تا سال‌های پایانی دهه ۱۹۶۰ حتی گوشت مصرفی در ناهار مدارس هم از گوشت نهنگ بود تا این‌که جامعه جهانی صید نهنگ توسط ژاپن را محدود نمود.

مرزهایش دفاع کند. در مقابل، سایر کشورهای قاره آسیا مثل چین همواره در طول مرزهای مشترک و گسترده خاکیشان جنگ و درگیری داشتند. به همین دلیل، ذهنیات ژاپنی‌ها با مردمان چین متفاوت است. در حدود قرن سوم میلادی، چینی‌هایی که از ژاپن دیدن کرده‌اند، وجود این تفاوت‌ها از جمله پرهیز ژاپنی‌ها از بیگانگان و عدم تمایل آن‌ها به ترک خانه‌شان را شرح داده‌اند. چند قرن بعد، حکومت ژاپن تصمیم گرفت تا مرزهای کشور را به طور کامل به روی خارجی‌ها ببندد و رسماً مانع ورود آن‌ها به کشور و خروج شهروندان از این سرزمین شود.

۱. Ambergris : عنبر خاکستری.

ژاپن با داشتن
۱۲۵ میلیون نفر
جمعیت هفتمین
کشور پرجمعیت
جهان است.

رشد سریع جمعیت

چون تعداد کسانی که از ژاپن خارج می‌شدند بسیار اندک بود و صلح و آرامش تقریباً در کشور پایدار بود، جمعیت کشور به سرعت افزایش یافت. طبق نوشته‌های بعضی از پژوهشگران، جمعیت ژاپن در قرن هفتم

تقریباً پنج میلیون نفر و در قرن چهاردهم حدود ده میلیون نفر بوده است. توکیو، پایتخت ژاپن. در حال حاضر، تقریباً ۱۲۵ میلیون نفر در ژاپن زندگی می‌کنند که باعث شده ژاپن به عنوان هفتمین کشور پرجمعیت جهان شناخته شود. تراکم جمعیت هم در ژاپن بسیار بالاست. حدود ۹۸ درصد از گستره ۳۷۳۴۵۸ کیلومتر مربعی ژاپن بین چهار جزیره اصلی - هونشو، هوکایدو، کیوشو و شیکوکو - تقسیم شده است. اما به دلیل ساختار ناهموار و کوهستانی سرزمین، ژاپنی‌ها در ده درصد وسعت کشور سکونت دارند.

$\frac{4}{5}$ جمعیت یا تقریباً صد میلیون نفر در جزیره هونشو زندگی می‌کنند که از نظر جغرافیایی بزرگ‌ترین جزیره ژاپن است. جزیره هوکایدو فقط پنج درصد جمعیت ژاپن را در خود جای داده است، در حالی که جمعیت جزیره کیوشو حدود دوازده درصد و جزیره شیکوکو کم‌تر از چهار درصد جمعیت را شامل می‌شود.

جزیره هونشو به دلیل اندازه بزرگ و جمعیت زیادش به پنج منطقه اجتماعی - اقتصادی تقسیم شده است: کانتو، کینکی، چوبو، چوگوکو و توهوکو. از میان این مناطق پرجمعیت‌ترین منطقه کانتوست که سی درصد جمعیت ژاپن را در خود جای می‌دهد. منطقه کینکی که شهرهای مهمی چون ازاگا، کوبه و کیوتو در آن واقعند، هجده درصد جمعیت را در بر می‌گیرد، در حالی که منطقه چوبو هفده درصد جمعیت را دربرگرفته است. چوگوکو و توهوکو جمعیت کم‌تری دارند و در واقع فقط شش و هشت درصد جمعیت در آن‌جا زندگی می‌کنند.

توهوکو روزگاری خاستگاه مردمان آینو^۱ بود. این مردم اولین ساکنان ژاپن بودند اما طی دوران قدیم اجداد ژاپنی‌های امروزی که از آسیا آمده بودند، به آن‌ها حمله کردند. در قرون وسطی، اغلب مردمان آینو کشته یا به شمال، به جزیره هوکایدو رانده شدند. امروزه ۹۹/۴ درصد مردم ژاپن از نژاد ژاپنی هستند. بقیه مردم کره‌ای هستند که تعدادشان حدود هفتصد هزار نفر است و از مردمان آینوی خالص فقط ۲۵ هزار نفر باقی مانده‌اند. اغلب مردمان آینو در جزیره هوکایدو در صد روستای کوچک آینو زندگی می‌کنند.

کسب و کارهای کوچک

هوکایدو به دلیل کشاورزی اش مشهور است. در تمام جزایر اصلی ژاپن شکلی از کشاورزی وجود دارد. برای مثال، در هونشو منطقه توهوکو با هفتاد درصد محصول سیب و ۲۵ درصد محصول برنجش، که محصول

1. Ainu

اصلی کشور است، نیاز ژاپن را مرتفع می‌کند. در واقع، هوکایدو بزرگ‌ترین تأسیسات کشاورزی را دارد و وجود مزارعی با مساحت ۲۵ تا پنجاه هکتار معمول است.

در سایر جزایر، اغلب مزارع کوچک هستند و کشاورزان بخش اصلی درآمدشان را از شغل دومشان به دست می‌آورند. این نکته در مورد صنعت ماهیگیری هم صدق می‌کند. بخش اعظم محصولات صیادی در دست افراد و خانواده‌هاست با وجودی که دولت تشکیل سازمان‌های بزرگ را تشویق می‌کند و درآمد حاصل از صیادی معمولاً با درآمد سایر کارها همراه می‌شود.

در مورد صنعت معدن هم وضع به همین منوال است. در این بخش هم به جای معادن بزرگ، معادن متعدد کوچک و پراکنده‌ای وجود دارد. این وضعیت تا حدی به دلیل توزیع ناهمگون ذخایر معدنی و نیز ناهمواری زمین در ژاپن است. برای مثال زغال سنگ فقط در هوکایدو و کیوشو قابل دسترسی است. به علاوه، منابع معدنی ژاپن برای رفع نیازهای مردمش کافی نیست و این بدان معناست که با صنعتی شدن کشور، تجارت و بازرگانی با سایر کشورها، جهت برطرف کردن نیازها، الزامی شده است.

امروزه ژاپن حدود هفتاد درصد مواد خام مورد نیازش از جمله سوخت‌های فسیلی، منسوجات، الوار، مواد شیمیایی، غذا و مواد فلزی را وارد می‌کند، در حالی که صادرات آن عمدتاً شامل کالاهای تولید شده از قبیل خودرو، ماشین‌های صنعتی و دستگاه‌های الکترونیکی است. ده درصد کل صادرات جهان به ژاپن تعلق دارد و ایالات متحده بزرگ‌ترین مشتری ژاپن است. اما در این داد و ستد هم عدم تعادل شدیدی حاکم است: در اواخر سال ۱۹۹۸ تفاوت تجاری ایالات متحده و ژاپن به ۶۴ میلیارد دلار رسید و در اوایل سال ۱۹۹۹ ایالات متحده به ژاپن اخطار کرد که به سرریزکردن بازارهای فولاد آمریکا پایان دهد.

آغاز دوران فنودالیزم (زمینداری)

صنعتی شدن باعث شد تا ژاپن به یک قدرت اقتصادی بزرگ تبدیل شود

و شهرهای مهم تأسیس شوند. برای مثال، نوبئوکا^۱ و میناماتا^۲ در جزیره کیوشو استفاده از مواد خام منطقه و نیز رودخانه‌های پرسرعتی که منبع خوبی برای تولید نیروی هیدروالکتریک هستند، رشد کردند و در نتیجه، منطقه مناسبی برای تولید کالا به وجود آمد.

اما در واقع بیش‌تر شهرهای ژاپن زائیده نظام زمینداری هستند که قبلاً در ژاپن حاکم بود. در دوران فئودالیسم (زمینداری)، رئیس یک خانواده قدرتمند دژ و قلعه می‌ساخت و حامیانش در نواحی اطراف آن که ملک اربابی^۳ نامیده می‌شد، زندگی می‌کردند. این برج و باروها بازرگانان و صنعتگران را به سوی خود جلب می‌کرد و به تدریج یک شهر تشکیل می‌شد. به همین سبب در ژاپن تعداد شهرها بسیار زیاد است و در تمام دنیا تنها تعداد شهرهای ایالات متحده از ژاپن بیش‌تر است، با وجودی که مساحت ژاپن به مراتب از ایالات متحده کم‌تر است. طبق مستندات موجود حتی در قرن اول میلادی بیش از صد ملک اربابی در ژاپن وجود داشته است و تعداد این شهرها طی قرن‌های بعد افزایش یافته است. قبل از قرن چهارم میلادی هر یک از اربابان مالک و زمیندار به طور مستقل عمل می‌کرد. سپس یکی از املاک اربابی بزرگ‌تر که در دست قبیله یاماتو بود، باقی مناطق را تحت کنترل خود گرفت و در پایان قرن

یاماتو تاکرو

یاماتو تاکرو، پسر امپراتور و قهرمان ملی و اسطوره‌ای ژاپن است که احتمالاً در قرن دوم میلادی می‌زیسته و گستره تحت فرمان قبیله یاماتو را افزایش داده است. در دو کتاب گاهشمار به نام کوچیکی (۷۱۲ میلادی) و نیهون شوکی (۷۲۰ میلادی) روایت‌هایی از او طی این دوران نقل شده است. در یک داستان تاکرو برای کشتن دو مرد جنگجو خود را در جشنی به افتخار خودش، به هیئت زنی درمی‌آورد. در یک داستان دیگر او گذر از یک خرمن آتش از شمشیرش کمک می‌گیرد و موفق می‌شود. گفته می‌شود که تاکرو بر اثر بیماری درگذشت و به پرنده سفیدی مبدل شد و پرکشید و رفت.

1. Nobeoka

2. Minamata

3. Fiefdom

چهارم قبیله یاماتو کشور را متحد ساخت و امپراتوری تأسیس کرد و رؤسای قبیله به عنوان خانواده سلطنتی بر تخت نشستند که تا به امروز هم به سلطنت ادامه می دهند. طبق افسانه‌های ژاپنی امپراتورها از ۶۶۰ سال قبل از میلاد حکومت می کرده‌اند، اما این قبیله یاماتو بود که یک سلسله واقعی با فرمانروایی موروثی و حکومت مرکزی تشکیل داد.

نفوذ سیاسی در اداره کشور

دربار یاماتو از اعضای دو گروه کشور یعنی موراجی و اُمی تشکیل می شد. موراجی‌ها گروهی از خانواده‌های قبیله‌ای بودند که همیشه امپراتورهای جدید را حمایت می کردند. اُمی‌ها گروه دیگری از خانواده‌های قدرتمند بودند که بعد از شکل‌گیری تاج و تخت با امپراتور جدید پیمان وفاداری بسته بودند. رؤسای تمام ایالت‌ها از این دو گروه بودند.

تا قرن ششم میلادی، دربار یاماتو بی‌ثبات بود، زیرا هم در داخل و هم در خارج از دربار بر سر تصاحب تاج و تخت کشمکش وجود داشت تا هنگامی که شاهزاده شوئوکو به عنوان نایب‌السلطنه عمه‌اش، امپراتریس سوئیکو، بعد از قتل شوهر وی، به تخت سلطنت نشست. شوئوکو اندیشه‌های جدید بسیاری داشت که برای تحقق آن‌ها عجله‌ای به خرج نمی داد. برای مثال، او با چین رابطه برقرار کرد و دانش‌پژوهان ژاپنی را برای آموزش به چین فرستاد. او آیین بودا را که دین اصلی در آسیا بود، ترویج می کرد و روابطش را با ایالت‌های کره‌ای پکچه که برای اولین بار آیین بودا را به ژاپن معرفی کرده بودند، تحکیم بخشید. به علاوه، شوئوکو حکومتی با نظم بیش‌تر تأسیس و مراتب درباری خاصی ایجاد کرد و وظایف و مسئولیت‌های حکومتی را مشخص و حقوقی را طبق قانون معین کرد.

شوئوکو در ژاپن ثبات برقرار کرد، اما پس از مرگ او در سال ۶۲۲ کشور گرفتار هرج و مرج شد. پسر شوئوکو، یاماشیرو ائه، به سلطنت رسید. اما خانواده قدرتمند امپراتریس سوئیکو که از قبیله سوگا بودند، یاماشیرو ائه را در سال ۶۴۳ به قتل رساندند و تخت سلطنت را تصاحب

شاهزاده شوتوکو با چین رابطه
برقرار کرد و دانش‌پژوهان
ژاپنی را برای تحصیل به آن
کشور گسیل کرد.

کردند. دو سال بعد خانواده سلطنتی، سوگا و حامیانش را به قتل رساندند و کنترل کشور را بار دیگر به دست گرفتند.

در سال ۶۴۶ دربار می‌خواست با حذف مالکیت خصوصی زمین موقعیت خود را تحکیم بخشد. بی‌درنگ تمام مزارع به مالکیت دولت درآمدند و دولت زمین‌ها را بین تمام افراد مذکور بالای شش سال تقسیم کرد. تمام زمین‌ها تقریباً یک اندازه بودند اما اغلب زمین‌های حاصلخیز به کارگزاران عالی‌مقام و سایر افراد مهم داده شد. تمام رعیت‌ها بدون توجه به موقعیت اجتماعیشان در قبال حق کشت و زرع در زمین باید مالیات می‌پرداختند. در ابتدا، کالا به جای پرداخت مالیات پذیرفته می‌شد، بعدها دولت ضرب سکه را آغاز کرد، به طوری که مردم دیگر نیازی به نظام داد و ستد نداشتند.

انواع خطاب و سخنرانی

ژاپنی‌ها به وسیلهٔ زبان موقعیت اجتماعی افراد را ارج می‌نهند. در سخن گفتن با افراد و خطاب کردن آن‌ها سه درجه از ادب و احترام وجود دارد: محاوره‌ای، معمولی (خنثی)، محترمانه یا کیگو. ژاپنی‌ها از گویش کیگو برای صحبت کردن با افراد دارای درجهٔ عالی اجتماعی از جمله آموزگاران، افراد سالخورده، مشتری‌ها، کارمندان و صدالبته امپراتور استفاده می‌کنند. اشکال فعل در درجات مختلف گویش متفاوتند و واژه‌های متعدد و مختلفی برای ابراز و اظهار یک اندیشه وجود دارد. به علاوه، بعضی واژه‌ها فقط توسط خانم‌ها استفاده می‌شود و بعضی از کلمه‌ها فقط توسط مردان. از طرفی، ژاپنی‌ها هنگام نوشتن نام، ابتدا نام خانوادگی را می‌نویسند و پس از آن نام فرد نوشته می‌شود. البته، امروزه ژاپنی‌ها بیش‌تر مثل غربی‌ها ابتدا نام خود را می‌نویسند و نام خانوادگی را در پایان می‌آورند. اما در هنگام نگاشتن اسامی تاریخی اغلب اوقات نام خانوادگی در ابتدا نوشته می‌شود. البته قبل از قرن نوزدهم، فقط اشراف و سامورایی‌ها نام خانوادگی داشتند و بقیه افراد فقط به نام فردی شناخته می‌شدند. این پدیده موضوع نام‌های ژاپنی را بسیار پیچیده کرده بود.

دربار سلطنتی تغییرات بسیار دیگری را که در مجموع تحت عنوان اصلاحات تائیکا^۱ (تغییرات عظیم) نامیده می‌شدند، اجرا کرد. مهم‌ترین این تغییرات تشکیل یک نظام سیاسی جدید براساس واحدهای جغرافیایی بود. در این نظام سیاسی شصت ایالت به نام کونی یا کوکو وجود داشت که به طور متعادل مناطق کوهستانی، دشت‌های ساحلی و دره‌های داخلی را شامل می‌شد. هر کونی به مناطقی تحت عنوان گان تقسیم می‌شد که چندین روستا یا ری را دربرمی‌گرفت. مدیرانی تحت عنوان ریچو بر ری‌ها حکومت می‌کردند که تحت نظارت گانچی بودند که حاکم گان بود و کوکوشی که امیر کوکو بود بر آن‌ها نظارت می‌کرد. ریچوها و گانچی‌ها از میان خانواده‌های مهم منطقه انتخاب می‌شدند، اما کوکوشی‌ها کارگزاران حکومتی بودند که باید مدارج آموزشی دقیقی را طی می‌کردند و هر ساله مورد بررسی مجدد قرار می‌گرفتند.

1. Taika

کوکوشی‌ها بر طرح‌های عمومی نظارت می‌کردند. نیروی کار چنین طرح‌هایی از بردگانی که در آن زمان یک دهم جمعیت ژاپن را تشکیل می‌دادند و نیز مزرعه‌داران و کشاورزان که موظف بودند سالانه حداکثر شصت روز به دولت خدمت کنند، تأمین می‌شد. این خدمت سالانه ممکن بود خدمت نظامی را هم شامل شود.

دفاع از کشور

دربار سلطنتی به علت نبود دشمنان خارجی، سپاه دائمی تشکیل نداده بود. با وجود این، ژاپن در سال ۶۶۰ میلادی، هنگامی که برای کمک به پکچه، ایالت کره‌ای که سال‌ها پیش آیین بودایی را به ژاپن آورده بود، سرباز اعزام کرد، مورد تهاجم نظامی قرار گرفت. پکچه توسط چین و ایالت‌های همسایه کره‌ای اش مورد تهدید قرار گرفته بود. به تدریج برای ژاپنی‌ها معلوم شد که این نیروها بسیار قدرتمند هستند. ژاپنی‌ها عقب‌نشینی کردند و سپس مواضع خود را از ترس انتقام در سرزمین‌های نزدیک به کره تقویت کردند.

طی این دوران اصلاحات بیش‌تری اعمال شد. حکومت جاده‌ها را گسترش داد، آمارگیری صورت داد و قوانین جدیدی وضع کرد. در سال ۷۱۰ میلادی اولین پایتخت دائمی ژاپن تأسیس شد. قبل از این، خانواده سلطنتی هرگاه که امپراتور جدیدی به تخت سلطنت می‌نشست، پایتخت جدیدی انتخاب می‌کردند، زیرا باور داشتند که پس از مرگ امپراتور باید برای پیشگیری از بدبختی کاخ او را رها کنند. اما در آن سال دربار سلطنتی، شهر هی‌جو را (که بعدها نارامیده شد) به پایتختی ژاپن انتخاب کرد و خواستار آن شد که این شهر تا ابد پایتخت بماند. با وجود این، در سال ۷۹۴ پایتخت به کیوتو و در سال ۱۸۶۸ به توکیو منتقل شد. خانواده سلطنتی در ساخت اولین کاخ دائمی سلطنتی به شدت تحت تأثیر معماری چینی بود. طی این دوران بسیاری از جنبه‌های فرهنگ چینی در ژاپن پذیرفته شده بود از جمله موازین اخلاقی و رفتاری، هنر و

صنایع دستی، نظام نوشتاری که البته همگی آن‌ها به تدریج به شکل منحصراً ژاپنی درآمدند. در این دوران انتشار آیین بودا ادامه یافت. امپراتوران طی نسل‌های متمادی از آیین بودا حمایت کردند. در ابتدا فقط افراد طبقات اجتماعی بالا آیین بودایی را پذیرفته بودند و طبقات پایین به دین بومی ژاپن که شین‌تو نامیده می‌شد، وفادار مانده بودند. در آیین شین‌تو خدایانی که نماینده جنبه‌های مختلف طبیعت هستند، ستایش می‌شوند. به تدریج گرایش به آیین بودا رایج‌تر شد ولی نتوانست کاملاً جایگزین شین‌تو شود.

طی همین دوران، جمعیت ژاپن به سرعت رو به فزونی گذاشت و هر پسری که به شش سالگی می‌رسید انتظار داشت که قطعه‌ای زمین برای کشت و کار به او داده شود. این به آن معنی بود که حکومت باید به سرعت زمین‌های کشاورزی بیشتری را مشخص و بین افراد توزیع کند. در سال ۷۴۳ دربار تصمیم گرفت مسئولیت خودش را کاهش دهد و اعلام کرد که هر کس که زمینی را بیابد و خود در آن زمین به کشت و کار مشغول شود، می‌تواند به مالکیت دائمی آن زمین دست یابد. این سیاست جدید خیلی زود مورد سوء استفاده خانواده‌های قبیله‌ای که نقش رهبری را داشتند قرار گرفت. این خانواده‌ها به طور همزمان روی چندین قطعه زمین کار می‌کردند تا مناطق بزرگی را به مالکیت خود درآورند. این امر سبب افزایش قدرت و ثروت آن‌ها شد و آن‌ها به تدریج برای خود سپاهی تشکیل دادند تا از زمین‌هایشان محافظت کند و رعیت‌هایی را که برای آن‌ها کار می‌کردند، کنترل کند.

به زودی چند قبیله بزرگ بار دیگر رقابت با قدرت خانواده سلطنتی را در پیش گرفتند. در این زمان که ژاپن به جای یک امپراتوری، صدها ملک اربابی داشت، کشور برای جدا شدن کامل از تأثیرات بیگانه مصمم شد. در سال ۸۸۴ دربار سلطنتی رسماً تمام ارتباط‌هایش را با چین قطع کرد. ژاپن بار دیگر کشوری بود که هم از نظر جغرافیایی و هم از نظر روان‌شناختی از بقیه دنیا جدا شده بود.

